

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 28. janvārī
(OR. en)

5781/22

TELECOM 30
DIGIT 20
CYBER 31
COMPET 55
RECH 47
PI 8
MI 68
EDUC 33
JAI 109
ENFOPOL 44
COSI 28

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 27. janvāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 27 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Eiropas Digitālās desmitgades digitālo tiesību un principu deklarācijas izveide

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 27 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 27 *final*

Briselē, 26.1.2022.
COM(2022) 27 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas Digitālās desmitgades digitālo tiesību un principu deklarācijas izveide

{SWD(2022) 14 final}

“Mēs ticam antropocentriskai digitālai pārveidei. Tādi eiropieši mēs vēlamies būt. Labākai uztverei formulēsim digitālo principu kopumu. To vidū būs visu piekļuve internetam, droša tiešsaistes telpa, tiesības apgūt digitālās prasmes, algoritmi, kas respektē cilvēkus, bērnu aizsardzība tiešsaistē. Šie svarīgie principi papildinās likumiskās tiesības, kas eiropiešus jau sargā tiešsaistē, kā persondatu aizsardzība un vārda brīvība.”

Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena pasākumā “Digitālās desmitgades vadība”
2021. gada 1. jūnijā Sinešā

1. Ievads

Viena no Eiropas Komisijas galvenajām prioritātēm ir panākt, lai digitālās pārkārtošanās centrā būtu cilvēki. Digitālajai pārveidei jāaskan ar mūsu Eiropas vērtībām un normām.

Šodien Komisija ierosina definēt principu kopumu antropocentriskai digitālai pārveidei. **Eiropas deklarācijā par digitālajām tiesībām un principiem** (turpmāk “deklarācija”) pilsoņiem, uzņēmumiem, pārvaldes iestādēm un politikas veidotājiem būtu izklāstīti vienoti politiski nodomi. Deklarācijā iekļautie digitālie principi ir paredzēti kā būtiski koncepti, kuru pamatā ir kopīgas Eiropas vērtības un kuri kalpo par vadlīnijām antropocentriskai, drošai, iekļaujošai un atvērtai digitālai videi, kur neviens netiek atstāts malā. Mērķis ir nodrošināt, ka gan bezsaistē, gan tiešsaistē tiek ievērotas un stiprinātas Savienības tiesību aktos garantētās Savienības vērtības un indivīda tiesības un brīvības.

Deklarācija būs *kopīga svinīga deklarācija*, ko parakstīs Eiropas Parlaments, Padome un Komisija. Šis paziņojums ir pievienots ierosinātajam kopīgas deklarācijas projektam.

Šī deklarācija ir atbilde uz Eiropas Parlamenta aicinājumiem nodrošināt, ka ES pieeja digitālajai pārveidei pilnībā atbilst pamattiesībām, ieskaitot datu aizsardzības noteikumus un vienādu izturēšanos, tādiem principiem kā tehnoloģiju un tīklu neitralitāte, iekļautība¹, kā arī digitālo prasmju un iemaņu uzlabošana un ļoti veiktspējīgas digitālās izglītības ekosistēmas veicināšana². Tajā ņemts vērā arī Parlamenta aicinājums aizsargāt lietotāju tiesības digitālajā vidē³, nodrošināt mediju brīvību un apkarot dezinformāciju⁴.

2020. gada Berlīnes deklarācijā par digitālo sabiedrību un uz vērtībām balstītu digitālo pārvaldi Padome norādīja, ka ikvienam jāvar izmantot digitālās pārveides sniegtās iespējas. Lisabonas deklarācijā (“Digitālā demokrātija ar mērķi”), ko Padome laida klajā 2021. gada jūnijā Digitālajā asamblejā, tā aicināja izveidot digitālās pārveides modeli, kas stiprina digitālās ekosistēmas cilvēcisko dimensiju un kura pamatā ir digitālais vienotais tirgus. Padome arī aicināja īstenot digitālo pārkārtošanos, kas veido saikni ar zaļo pārkārtošanos uz klimatneitrālu un ilgtspējīgu nākotni.

¹ 2020/2216(INI)

² 2020/2135(INI)

³ Ats. nr. 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015(INI); 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL)

⁴ 2020/2009(INI)

Kopš pirmajiem paziņojumiem par šo iniciatīvu paziņojumā par digitālo kompasu pagājušā gada martā⁵ Komisija ir **aktīvi sadarbojusies ar pilsoņiem un ieinteresētajām personām**, viņus uzklusot. Šie apspriešanās pasākumi ir palīdzējuši izstrādāt ierosināto deklarāciju.

Šajā paziņojumā arī ieskicēta turpmākā rīcība, lai varētu uzraudzīt pasākumus un darbības, kas tiks veiktas, lai deklarāciju iedzīvinātu. Deklarācija ir cieši saistīta ar 2021. gada septembrī pieņemto priekšlikumu “Digitālās desmitgades ceļš” un to papildina, un tajā ir izklāstīti plašāki digitāli mērķi un to sasniegšanas ceļš. Priekšlikumā “Digitālās desmitgades ceļš” izklāstīts, kā katru gadu tiks sniegta informācija par deklarācijā ietvertu principu efektīvu uzraudzību un ikgadēju Eurobarometra aptauju par to, kā Eiropas pilsoņi uztver veiktās darbības un pasākumus. Tas nodrošinās pārredzamību, uzraudzīs tendences un rezultātus visās dalībvalstīs un palīdzēs formulēt politiskas norādes par iespējamiem turpmākiem tiesību aktiem jomās, uz kurām attiecas deklarācijā ietvertie principi.

2. Eiropas deklarācijas par digitālajām tiesībām un principiem pamatojums

Ciparsignālu tehnoloģijas pārveido katru mūsu dzīves aspektu, sagādājot agrāk nepieredzētas iespējas. Darbs, mācīšanās, sabiedriskā dzīve, izklaide, iepirkšanās un saskarsme ar valsts pārvaldi, veselības aprūpi vai kultūru arvien biežāk notiek ar digitāliem līdzekļiem. Covid-19 pandēmija ir mainījusi digitalizācijas lomu un to, kā sabiedrība un ekonomika uztver digitalizāciju, kā arī paātrinājusi tās tempu.

Jaunie tehnoloģiskie sasniegumi tādās jomās kā mākslīgais intelekts, datu analīze, robotika, lietu internets un to integrācija uzņēmējdarbības modeļos un ikdienas pakalpojumos un ražojumos ir palīdzējuši pārveidot ekonomikas un sabiedrības organizāciju. Straujākais digitālās pārveides temps ir radījis spēcīgu inovāciju, piedāvājot jaunus instrumentus globālu sabiedrības problēmu risināšanai un privāto un publisko pakalpojumu efektivitātes uzlabošanai. Tajā pašā laikā ir atvieglojusies piekļuve izglītībai un apmācībai un informācijas resursiem un atvērusies jaunas publiskā diskursa telpas. Ciparsignālu tehnoloģiju plaša ieviešanās ir paplašinājusi mūsu brīvību, savienojot pat visattālākās vietas, radot jaunas iespējas pilsoņiem, darba ņēmējiem un patērētājiem, uzņēmumu dibināšanai un sekmēm, kopienu uzplauksmei, nelabvēlīgā situācijā esošu grupu iekļaušanai un visas sabiedrības virzībai uz augšu.

Lai gan Covid-19 pandēmija visā Eiropas Savienībā ir paaugstinājusi pārveides tempu, tā ir arī padziļinājusi digitālo plaisu ne tikai starp labi savienotām pilsētu teritorijām un teritorijām laukos un tālos reģionos, bet arī starp tiem, kuri var gūt pilnīgu labumu no bagātinātas, pieejamas, sadarbspējīgas un drošas digitālās vides, un tiem, kuri nevar. Mūsdienu sabiedrības kohēziju kā vēl nekad sākusi apdraudēt nepietiekama piekļuve savienojamībai un interneta pakalpojumiem, kā arī ierobežotas iespējas apgūt digitālās prasmes un izpratni par

⁵ “Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā” (COM(2021) 118 final, 9.3.2021.).

ciparsignālu tehnoloģijām. Covid-19 pandēmija parādījusi, cik būtiski ir, lai visi darītāji, to vidū **pārvaldes iestādes, pētniecības, izglītības un apmācības iestādes un veselības aprūpes iestādes, būtu gatavi digitālajai sabiedrībai**, it īpaši – lai nodrošinātu iekļaušanu un atbalstu mazaizsargātiem cilvēkiem, veciem ļaudīm, bērniem un invalīdiem un lai viņi varētu gūt pilnīgu labumu no digitālās pārveides.

Jaunu ciparsignālu tehnoloģiju un datu pieejamības paplašināšanās rada arī nevēlamus riskus, kam var būt tālejoša ietekme uz pilsoņiem, demokrātiskajām vērtībām, drošību un mūsu sabiedrības pamatiem. Šie riski ir ievērojami auguši, arī tādu faktoru dēļ kā privātuma un persondatu aizsardzības pārkāpumi, nelikumīga un kaitīga satura un nedrošu produktu izplatīšana, kā arī dezinformācija, kibernoziēdzība un kiberuzbrukumi, cilvēku, arī bērnu, ekspluatācija un ļaunprātīga izmantošana, masu novērošana, algoritmiski aizspriedumi, kas kavē taisnīgu un nediskriminatīvu piekļūšanu informācijai un demokrātiskai diskusijai, un pat tieša cenzūra. Šādas problēmas aizskar pamattiesības un taranē progresu, kas šajā jomā sūri grūti panākts gan Eiropas Savienībā, gan plašāk starptautiski.

Salīdzinot ar bezaistes pasauli, digitālā vidē darbojoties, cilvēkiem un uzņēmumiem nav mazāk tiesību un tie nav mazāk aizsargāti. Digitālā pārveide neattaisno izņēmumus no tiesībām un brīvībām, ko Savienības pilsoņiem dod ES tiesību akti. Drīzāk tai jābūt vērstai uz šo tiesību un brīvību stiprināšanu. Savienība ir apņēmusies visiem eiropiešiem radīt izdevību pilnīgi izmantot iespējas, ko digitālā pārveide sniedz, neatkarīgi no vecuma, dzimuma, spējām, stāvokļa vai ģeogrāfiskās atrašanās vietas, un ir veikusi gan korektīvus, gan preventīvus pasākumus, visās šajās jomās pēdējos gados pieņemot vajadzīgās tiesību normas un politiskos pasākumus. Tomēr, tā kā tehnoloģiskie risinājumi, kas ietekmē mūsu dzīvi, kļūst arvien vairāk savstarpēji saistīti, plaši izplatīti un sarežģīti, arvien steidzamāk ir jāpastiprina centieni panākt atvērtu, taisnīgu un vienlīdzīgu piekļuvi digitālajiem rīkiem, pakalpojumiem, infrastruktūrai un prasmēm, kas kopumā var stiprināt mūsu demokrātiju.

Digitālajā kompasā līdz 2030. gadam paskaidrots, ka Savienībai ir iecere līdz 2030. gadam panākt saskaņā ar Eiropas vērtībām digitāli pārveidotu Eiropu. Tā aptver varīgus pilsoņus un novatoriskus uzņēmumus antropocentriskā, iekļautīgā, pārtikušā un ilgtspējīgā digitālajā sabiedrībā. Nesēn pieņemtā “Digitālās desmitgades ceļa” mērķis ir vēl vairāk stiprināt mūsu digitālo līderību un iespēju nodrošināšanu pilsoņiem un uzņēmumiem, tādējādi digitālo pārveidi Eiropā padarot par ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes un sociālās labklājības dzinējspēku. Galvenokārt tas tiks panākts, paplašinot augstas veiktspējas platjoslas pieejamību visiem pilsoņiem, arī lauciniekiem un tālumniekiem, pilnveidojot darbaspēka digitālās prasmes un iemaņas, lai tas varētu pilnībā iekļauties digitālajā ekonomikā, digitalizējot uzņēmumus un publiskos pakalpojumus un padarot šos pakalpojumus efektīvākus un vieglāk izmantojamus visu sabiedrības locekļu labā. Droša kibertelpa arī paaugstina cilvēku uzticēšanos digitālajiem rīkiem un pakalpojumiem. Tā ļauj saglabāt vārda un informācijas brīvību, ieskaitot plašsaziņas līdzekļu brīvību un plurālismu. Visbeidzot, saskaņā ar divējādo digitālo un zaļo pārkārtošanos digitālās

pārveides mērķis būs arī izmantot tehnoloģiju spēku, lai īstenotu klimatrīcību, aizsargātu bioloģisko daudzveidību un atjaunotu dabu saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem un Parīzes nolīgumu.

Nemot vērā iepriekš minēto, Eiropas Komisija, atsaucoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes aicinājumiem, ierosina noteikt principu kopumu, kas kalpos par vadlīnijām ilgtspējīgai, antropocentriskai un vērtībās balstītai digitālajai pārveidei.

Šajā sakarā deklarācijā ir izklāstīti digitalizācijas principi, kas kalpotu visiem eiropiešiem, it īpaši šādi: cilvēki digitālās pārveides centrā, solidaritāte un iekļaušana, izvēles brīvība, dalība digitālajā publiskajā telpā, drošums, drošība un iespēju sagādāšana, ilgtspēja.

No otras puses, deklarācijai jākalpo arī par atskaites punktu gan publiskā, gan privātā sektora darbiniekiem, kuri izstrādā un ievieš jaunas tehnoloģijas. Tai arī jāvada politikas veidotāji kopīgos centienos noteikt Eiropas ceļu uz ilgtspējīgu, antropocentisku un iekļautīgu digitālo pasauli un šajā nolūkā stingri nostiprināt ES politisko iejaukšanos. Deklarācija var kļūt par globālu kritēriju daudziem jauniem sabiedriskiem un ētiskiem jautājumiem, ko rada digitālā pārveide. Tie paši principi būs pamatā ES darbībām kopā ar partneriem un starptautiskās organizācijās.

Ierosinātā deklarācija sakņojas agrākās dalībvalstu un Eiropas Parlamenta iniciatīvās, un tajā izmantotas daudzas sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtās atbildes. Pēc apspriešanās ir precizēti vairāki principi, salīdzinājumā ar sākotnējo principu kopumu, kas izklāstīts sabiedriskajā apspriešanā.

Eiropas digitalizācijas principu kopuma sabiedriskā apspriešana

No 2021. gada 12. maija līdz 6. septembrim Komisija rīkoja sabiedrisko apspriešanu, lai apkopotu viedokļus par Eiropas digitalizācijas principu formulēšanu nolūkā digitālajā telpā veicināt un atbalstīt ES vērtības.

Sabiedriskā apspriešana tika popularizēta pasākumā “Digitālās desmitgades vadība”, kas notika 1. un 2. jūnijā, konferences par Eiropas nākotni digitālajā platformā, kā arī sabiedrisko mediju kontos. Apspriešanas galvenais mērķis bija apkopot visu ieinteresēto personu, to vidū dalībvalstu, reģionu un pašvaldības iestāžu, nevalstisko un pilsoniskās sabiedrības organizāciju, uzņēmēju apvienību un uzņēmumu, citu ieinteresēto personu un, protams, pilsoņu viedokļus.

Tas iezīmēja plašas apspriešanas sākumu, ieskaitot dalībseminārus un mērķgrupu aptaujas, Eiroparometra apsekojumu, kas apkopo viedokļus no dalībvalstīm un dažādām vecuma grupām, īpašu uzmanību pievēršot bērniem un jauniešiem un atšķirīgai sociālajai videi.

Kopumā apspriešana apliecināja plašu atbalstu Eiropas deklarācijai par digitālajām tiesībām un principiem, kā arī pirmajam principu kopumam, kas izklāstīts atklātajā sabiedriskajā apspriešanā, uzsverot dažu principu nozīmi salīdzinājumā ar citiem, un daži respondenti uzsvēra, ka ir vajadzīgi arī citi principi. Atbildes uz dažādiem apspriešanas pasākumiem ir palīdzējušas izstrādāt šodien iesniegto deklarāciju.

Sīkāks apspriešanas kopsavilkums dots Komisijas dienestu darba dokumentā, kas tiek publicēts reizē ar šo paziņojumu.

3. Deklarācijas par digitālajām tiesībām un principiem politiskums

Digitālo principu kopums, kam jāveido Eiropas digitālā sabiedrība, tiek ierosināts Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas **kopīgas svinīgas deklarācijas** veidā. Pielikumā pievienotais deklarācijas projekts ir domāts kā priekšlikums, kas jāapspiež ar Eiropas Parlamentu un Padomi, lai to varētu parakstīt visas trīs iestādes.

Deklarācija lielā mērā sakņojas ES primārajos tiesību aktos, sevišķi Līgumā par Eiropas Savienību (LES), Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD), ES Pamattiesību hartā un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, kā arī sekundārajos ES aktos.

Šie principi neietekmē juridiskās tiesības, kuras Eiropas Savienībā jau aizsargā cilvēkus tiešsaistē un kurām visā Savienībā ir jābūt efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Tie neietekmē arī likumīgus ierobežojumus šo tiesību izmantošanai, kas to pieskaņotu citu tiesību izmantošanai, un nepieciešamus un samērīgus ierobežojumus sabiedrības interesēs. Šādus principus īstenojot ar politiskām iniciatīvām, tie tiks piemēroti kopā ar pastāvošajām tiesībām un principiem un vispārības interesēs.

4. Pēcpasākumi ES un pasaules līmenī

Eiropas Deklarācijas par digitālajām tiesībām un principiem apstiprināšana

Komisija liek priekšā visām trim attiecīgajām ES iestādēm svinīgi parakstīt Eiropas deklarāciju par digitālajām tiesībām un principiem. Komisija kopā ar Eiropas Parlamentu un Padomi veicinās šodien iesniegtā deklarācijas projekta apspriešanu.

Pašreizējie un turpmākie ES tiesību akti un darbības

Ņemot vērā deklarācijas politiskumu, ne visi principi atbilst tieši īstenojamām tiesībām – dažas jau ir noteiktas tiesību aktos, citas var prasīt turpmāku attiecīga līmeņa rīcību. Deklarācija ir jālasa sasaistē ar ES tiesību aktiem un dokumentiem un to nozīmi nemazina.

Faktiski Komisija jau ir nākusi klajā ar vairākiem tiesību aktu priekšlikumiem un izvirzījusi politiskas iniciatīvas jomās, uz kurām attiecas deklarācijas projektā izklāstītie digitālie principi. Komisija plāno kopā ar Eiropas Parlamentu un Padomi vajadzības gadījumā turpināt īstenot darbības un iniciatīvas, ar kurām praksē īsteno digitālos principus, kas veido digitālo pārveidi⁶.

Uzraudzība un pārskatīšana

Deklarācijā ietvertie principi visos līmeņos ir pilsoņu, valsts iestāžu, sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības interesēs. Tie ir svarīgi arī uzņēmumiem gan kā digitālo pakalpojumu lietotājiem, gan kā aktīviem subjektiem, kas uzņemas atbildību digitālajā telpā.

Komisija veicinās saziņas un iesaistes pasākumus ar dalībvalstīm un visiem attiecīgajiem subjektiem, lai nodrošinātu informētību un kopīgu apņemšanos ievērot deklarācijā ietvertos principus.

Lai šī iniciatīva būtu sekmīga, ir svarīgi efektīvi uzraudzīt, kā digitālie principi tiek īstenoti praksē. Komisijas lēmuma priekšlikumā par digitālās desmitgades ceļu paredzēts, ka dalībvalstis laicīgi sniegs Komisijai informāciju, kas vajadzīga, lai efektīvi uzraudzītu deklarācijā ietvertu principu īstenošanā panākto. Turklāt Komisijas priekšlikumā noteikts, ka gada ziņojumā par stāvokli digitālajā desmitgadē tiks izvērtēts, kas jau sasniegts ar deklarācijā ietvertu principu īstenošanas pasākumiem. Tad Komisija iesniegs Padomei un Parlamentam stratēģisko novērtējumu par ES digitālo pārveidi un norādīs dalībvalstīm ieteicamās darbības un pasākumus un/vai apspriedīs kopīgās saistības, kuras uzņēmusies Komisija un dalībvalstis.

Komisija arī pastiprinās sadarbību ar dalībvalstīm un visiem attiecīgajiem subjektiem attiecībā uz visiem attiecīgajiem ES noteikumiem, ieskaitot tos, kas iekļauti minētajos tiesību aktos, galveno uzmanību pievēršot to transponēšanai (attiecīgā gadījumā) un īstenošanai un paraugprakses apmaiņai. Ciešāks regulārs dialogs ar dalībvalstīm var veicināt ES juridisko instrumentu laicīgu pieņemšanu un (attiecīgā gadījumā) transponēšanu, kā arī uzlabot to īstenošanas kvalitāti, tādējādi vēlāk izvairoties no pienākumu neizpildes procedūrām.

Turklāt Komisija rīkos Eiroparometra aptauju, lai katru gadu pārraudzītu dalībvalstu nākamos pasākumus. Eiroparometrs apkopos kvalitatīvos datus, kuri balstīsies pilsoņu uztverē par to, kā dažādās dalībvalstīs tiek īstenoti digitālie principi.

Komisija izvērtēs vajadzību laika gaitā kādus no principiem pārskatīt, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, un vajadzības gadījumā šajā sakarā iesniegt priekšlikumu Eiropas Parlamentam un Padomei.

Eiropas deklarācijas par digitālajām tiesībām un principiem popularizēšana visā pasaulē

⁶ Šajā sakarā visas darbības, kurām nepieciešams finansiāls ieguldījums no ES budžeta, tiks iekļautas attiecīgo izdevumu programmu finansējumā, par ko panākta vienošanās 2021.–2027. gadam, un saskaņoto personāla resursu robežās.

ES vienmēr ir bijusi priekšgalā pamattiesību veicināšanā pasaules mērogā, ieskaitot ANO. Digitālajā laikmetā ES spēj saglabāt šo lomu kā atbildīga globāla līdere antropocentriskas un vērtībās balstītas pieejas modeli. Deklarācija būs arī ES diplomātiskās rīcības vadītāja, kas palīdzēs mūsu partnerībās un diskusijās ar partneriem citās pasaules malās.

5. Nobeigums un tālākcels

Lai digitālās pārveides centrā nonāktu cilvēki, ar šo Deklarāciju par digitālajām tiesībām un principiem Komisija nāk klajā gan kā ar atskaites sistēmu cilvēkiem, gan kā ar ceļvedi uzņēmumiem un politikas veidotājiem.

Dalībvalstīm, ieskaitot to publiskā sektora iestādes, visām ieinteresētajām personām, pilsoniskajai sabiedrībai visos līmeņos un ES iestādēm ir kopīga atbildība – strādāt antropocentriskas digitālās pārveides labā.

Komisija turpinās ļoti cieši sadarboties ar Eiropas Parlamentu un Padomi, lai atvieglotu šīs deklarācijas parakstīšanu iespējami drīzāk 2022. gadā.